

Eduskunnan sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi

ASiantuntijakuuleminen 26.4.2018

HE 41 /2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle lukiolaiksi ja laeiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Yksityiskoulujen Liitto ry kiittää kutsusta asiantuntijakuulemiseen ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Esitetty uusi lukiolaki on merkittävä ja oikeansuuntainen uudistus suomalaisen lukiokoulutuksen kehittämiseksi. Säädöksiin esitettyjen muutosten lisäksi, Yksityiskoulujen Liitto pitää erityisen tärkeänä sitä, että opetusjaksoista päättäminen sekä oppimäärien tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä päättäminen säädetään jatkossa nykyistä enemmän koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa päätettäväksi. Lukiokoulutuksen kehittämisen näkökulmasta on olennaisen tärkeää, että paikallisella tasolla on riittävän tehokkaat ”työkalut” käytössä ja että lukiokoulutuksen ohjausjärjestelmässä halutaan ”nostaa” koulutuksen järjestäjän asemaa.

Yksityiskoulujen Liitto kuitenkin kiinnittää kriittistä huomiota siihen, että nimeämispyyntökirjeessä (31.7.2017) esitettyihin ongelmiin (vieraiden kielten opiskelun vähentyminen, matematiikan pitkää oppimäärää opiskelevien määrän pienentyminen) ei ainakaan lain tasolla löydy tehokkaita keinoja vaikuttaa tehokkaasti. Keskeisimpänä perusteena näkemyksellemme on se, että meneillään olevassa lukiouudistuksessa säilytetään nykylaajuinen oppiaineiden laaja pakollisuus. Lisääntyvä valinnaisuus yhdistettynä sopiviin suoritusohjeisiin ja -ehtoihin turvaisivat sekä kielten että matematiikan opiskeluun asetetut asetut tavoitteet.

Seuraavassa kommenttimme koskien esitettyjä säädöstekstejä:

LUKIOLAKI

6§

Erityinen koulutustehtävä

Yksityiskoulujen Liiton ensisijainen tavoite on se, että jokainen koulutuksen järjestäjä voisi omalla päätöksellään – selvitysmiesten Taipale & Värri esittämällä tavalla – poiketa yleisestä tuntijaosta. Koska tällaista mahdollisuutta ei tällä lukiokoulutuksen uudistamiskierroksella tulla säätämään, lausuu Yksityiskoulujen Liitto esitetystä säädöksestä seuraavaa:

Koska erityistä koulutustehtävää ja valtakunnallista kehittämistehtävää koskevat säännökset on juuri erikseen uudistettu, näemme perusteltuna niitä koskevien kirjausten sisällyttämisen ehdotettuun uuteen lukiolakiin pääosin sellaisenaan.

11-12§

Oppimäärän sisältö ja Opetussuunnitelma

25.4.2018

Se, että laissa säädetään nykyistä laajemmista opintokokonaisuuksista sekä se, että Opetushallitus opetussuunnitelman perusteita päättäessään, päättää opintojen tavoitteista – ei niinkään sisällöistä – ja keskeisistä sisällöistä, on erittäin kannatettavaa.

Koulutuksen järjestäjälle jatkossa suotavat nykyistä laajemmat mahdollisuudet opetussuunnitelmasta päättäessään päättää opintojaksoista sekä opetuksen tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä, on tämän lakiesityksen keskeisin uudistus. Yksityiskoulujen Liitto kannattaa tätä erittäin lämpimästi, sillä tällainen säädös antaa erinomaisen työkalun opetuksen ja opetusjärjestelyiden kehittämiseksi.

Tämän hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan kuitenkin (11§ Oppimäärän sisältö) mm. seuraavaa:

Laissa ei säädettäisi siitä, minkä laajuisina opintojaksoina opetusta annetaan. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa myös tätä koskevia säännöksiä. Ehdotettu asetuksenantovaltuus mahdollistaisi useita erilaisia tapoja säätää opintojen rakenteesta ja laajuuksista ja jättäisi valtioneuvostolle laajan harkintavallan sen antaessa näitä koskevia säännöksiä. Valtioneuvoston asetuksella annettavat säännökset määrittäisivät tosiasiallisesti myös koulutuksen järjestäjälle jäävän päätösvallan alaa. Asetuksella on tarkoitus säätää, että pakollisten opintojen osalta koulutuksen järjestäjä päättäisi opintojaksoiden muodostamisesta. Opiskelijoiden valinnanvapauden turvaamiseksi valtioneuvoston asetuksella määriteltyjen valinnaisten opintojen osalta asetuksessa olisi sen sijaan tarkoitus säätää, että opiskelijalla tulisi olla mahdollisuus suorittaa näitä opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina. Tämä ei estäisi kyseisten opintojen järjestämistä myös laajempina opintojaksoina, mutta opiskelijoilla olisi oltava mahdollisuus suorittaa opintoja nykyistä kurssia vastaavina kokonaisuuksina. Opiskelijalle olisi siis tällaisessa tilanteessa tarjottava mahdollisuus suorittaa vain osa laajemmasta opintojaksosta. (alleviivaukset Yksityiskoulujen Liitto)

Lausuntokierroksella olleessa lukiolain luonnoksessa todettiin seuraavaa
Luvussa ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ (s.1) todetaan seuraavasti:

... koulutuksen järjestäjä päättäisi pääosin minkä laajuisina opintojaksoina opinnot järjestetään.

Lukiolain uudistuksesta ohjaus ja suunnitteluryhmässä keskusteltaessa vaikutelmaksi jäi, että koulutuksen järjestäjälle säädettävää toimivaltaa opintojaksoiden suunnittelussa ja toteutuksessa ei tässä määrin valtioneuvoston asetuksella rajoitettaisi.

On välttämätöntä huolehtia siitä, että koulutuksen järjestäjien käytännössä jäävää toimivaltaa ei liiaksi asetuksella rajoitettaisi. Tämä hidastaisi lukiokoulutuksen kehittämistä ja rajoittaisi paikallista innovatiivisuutta.

Yksityiskoulujen Liitto ei näe välttämättömänä sitä, että opiskelijalle valinnaisista valtakunnallisista oppimäärästä tulee voida irrottaa nykyistä kurssia vastaava kahden opintopisteen osakokonaisuus, mitä rajoitusta perustellaan opiskelijan valinnanvapauden turvaamisella.

Rajoittuminen kahteen opintopisteeseen nousee selkeästi nykyisestä kurssimitoituksesta, eikä tätä sidonnaisuutta ”vanhaan” perustella sen tarkemmin. Ei voida ajatella, että valinnanvapauden turvaamisen mitta on nykyinen lukiokurssin laajuus. Tämä rajoitus pikemminkin hankaloittaa koulutuksen järjestäjän tehtävää opiskelijalle mielekkäiden syventävien opintokokonaisuuksien suunnittelussa.

Yksityiskoulujen Liitto ei näe ristiriitaa opiskelijan valinnanvapauden turvaamisen ja koulutuksen järjestäjien tämän lain perustella toteuttamisen opintojaksojen välillä.

Alla eräitä argumentteja, joiden perusteella Yksityiskoulujen Liitto vastustaa sitä, että valtakunnalliset syventävät opinnot tulee tarjota opiskelijan valittavaksi kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina. Tätä ei sinänsä esitetä, vaan että opintojaksosta tulee voida erottaa kahden opintopisteen kokonaisuus, mikä saattaisi johtaa epätarkoituksenmukaisiin tilanteisiin tai valintoihin.

Valtioneuvoston puoliväliriihessä lukiouudistuksesta päätettäessä todettiin mm. seuraavaa:

Pääministeri Juha Sipilän hallitus päätti puolivälitarkastelunsa yhteydessä 28 päivänä huhtikuuta 2017 käynnistää lukiokoulutuksen uudistuksen. Uudistuksen tavoitteena on lisätä lukion vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot ja korkeakouluyhteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteen saavuttamiseksi.

Esityksen tavoitteena on uudistaa lukiokoulutuksen rakenteita tavalla, joka turvaa lukiokoulutuksen laajan yleissivistävyyden ja opiskelijoiden mahdollisuudet tehdä opiskeluaan koskevia valintoja, mutta edistää nykyistä laajempien opintojaksojen ja oppiainerajat ylittävien opintojen järjestämistä, vähentää lukio-opintojen pirstalemaista luonnetta ja edistää myös oppiaineiden keskeisistä sisällöistä riippumattoman laaja-alaisen osaamisen kehittymistä lukio-opintojen aikana. Tavoitteena on edistää tulevaisuudessa tarvittavan laaja-alaisen yleissivistyksen ja korkeatasoisen osaamisen vahvistumista lukiokoulutuksessa. (s. 27, alleviivaus on lausunnon antajan tekemä)

Pyrkimys rajata valtakunnalliset syventävät opinnot pääsäännön ulkopuolelle on erittäin vahvassa ristiriidassa sen kanssa, että valtioneuvosto on puolivälitarkastelussaan asettanut tavoitteeksi vähentää lukio-opintojen pirstalemaista luonnetta. Koska pakollisia opintoja ei voi jättää opiskelematta, syntyy tavoitteenasettelussa mainittu pirstalaisuus nimenomaan oppilaan valittavana olevien kurssien ”sattumanvaraisesta” valitsemisesta. Tätä rajausta ei ole käsitelty lainkaan ohjaus- ja seurantaryhmän kokouksissa.

Tämän sinänsä hyvän ja positiivisen lukiolain uudistava vaikutus jää osin torsoksi, jos asetuksella lähtökohtaisesti halutaan voimakkaasti rajoittaa koulutuksen järjestäjän mahdollisuutta pakollisen oppimäärän opintojaksojen suunnitteluun ja valtakunnallinen oppimäärä jää käytännössä nykyisten kurssien laajuisiksi. Esimerkiksi valinnaisten lyhyiden kielten opiskelussa olisi äärimmäisen tärkeää sallia laajempien opintojaksojen muodostaminen. Näin tuettaisiin opiskelijoiden sitoutumista kielten pitkäjänteiseen opiskeluun.

Opetushallituksen ryhtyessä laatimaan uusia lukion opetussuunnitelman perusteita, tulee ottaa huomioon koko opetussuunnitelmaprosessi myös koulutuksen järjestäjien näkökulmasta. Yksityiskoulujen Liitto esittää, että opetushallitus tekisi heti ops-prosessin alussa nopeahkolla aikataululla linjaukset opintojaksojen osalta, mistä myös tiedotettaisiin koulutuksen järjestäjille. Menettely antaisi aidon mahdollisuuden koulutuksen järjestäjille.

25.4.2018

21§

Opiskelijaksi ottamisen perusteet

Pykälän neljännessä momentissa säädetään, että aikuislukioon voidaan ottaa alle 18-vuotias hakija vain erityisistä syistä.

Vastaava rajaus tulisi kirjata myös toiseen momenttiin, jossa säädetään nuorille tarkoitettuun lukiokoulutukseen ottamisesta. Sinne tulisi ottaa pääsääntöisesti alle 18-vuotiaita hakijoita ja yli 18-vuotiaita vain erikseen määriteltävissä erityistapauksissa.

27§

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteista tulisi tehdä mahdollisimman selkeät.

Ehdotetun säädöksen mukaan koulutuksen järjestäjän olisi opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä tunnustettava myös muualla hankittu osaaminen, jos se vastaisi opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä. Lain perustelujen mukaan tällainen osaaminen voisi olla esimerkiksi muussa koulutuksessa, työelämässä tai harrastus- ja järjestötoiminnassa hankittua. Ainakaan suoraan perusopetuksesta lukioon siirtyvien nuorten osalta tämä ei saa tarkoittaa raskasta aikaisemman osaamisen tunnistamis- ja tunnustamisprosessia. Perusopetuksen oppimäärä on nuorten lukiokoulutuksen pohja ja lukio-opinnot muodostavat selkeän yhtenäisen kokonaisuuden. Esimerkiksi opiskelijan muualla kuin koulussa hankittu kielitaito ei voi automaattisesti johtaa siihen, että hänelle hyväksiluettaisiin kyseisen kielen opintoja.

LAKI YLIOPIILASTUTKINNON JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVAN LAIN MUUTTAMISESTA

6§

Kokeiden uusiminen

Yksityiskoulujen Liitto ei kannata sitä, että hyväksytyin yo-kokeen saa uusia rajoituksetta.

Uusimiskertojen määrää voidaan lisätä nykyisestä, mutta rajata uusimiskertojen määrä esim. 3-4 kertaan. Rajoituksetonta uusimismahdollisuutta saatetaan perustella esim. sillä, että jatkossa opiskelijat korkeakouluihin otetaan nykyistä laajemmassa määrin ylioppilaskokeiden tuloksen perusteella.

Yksityiskoulujen Liitto muistuttaa, että korkeakoulujen pääsykokeista ei olla kokonaan luopumassa.

Lisäksi rajaton uusimisoikeus voi vähentää opiskelijoiden motivaatiota valmistautua kokeisiin.

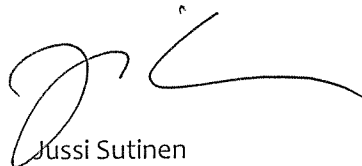
Uusimismahdollisuudesta ei saa tulla automaattia, jossa uusijat osallistuvat vuodesta toiseen.

Helsingissä 25. päivänä huhtikuuta 2018

Yksityiskoulujen Liitto ry

Aki Holopainen
puheenjohtaja

Jussi Sutinen
hallituksen jäsen

Vuonna 1935 perustettu Yksityiskoulujen Liitto ry on suomalaisten yksityisten opetuksenjärjestäjien yhdistys, joka palvelee jäseniään koulujen toimintaan liittyvissä asioissa.

Yksityiskoulujen Liitto hoitaa jäsenkoulujen edunvalvontaa, antaa lausuntoja ja tiedotteita jäsenkouluja koskevissa asioissa sekä järjestää johdon ja henkilöstön koulutusta. Joka kymmenes suomalainen lukiolainen opiskeli Yksityiskoulujen Liitto ry:n jäsenkoulussa lukuvuonna 2016–17. Yksityiskoulujen Liiton jäsenkouluissa työskentelee yli 21000 oppilasta ja opiskelijaa sekä yli 1600 opettajaa.